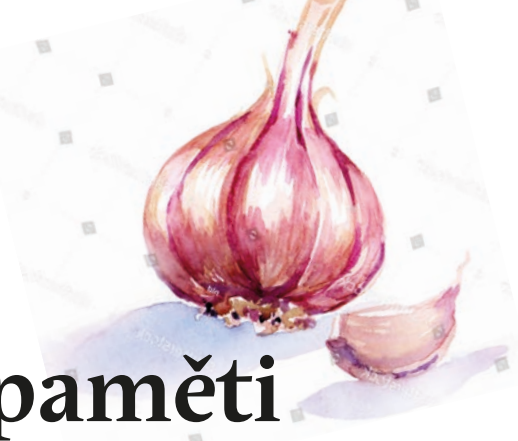

Česnek

provází lidstvo od nepaměti

Rod česnek (*Allium*) je velmi rozsáhlý, zahrnuje až 780 druhů. Oblast s největším množstvím se nachází na severní polokouli v pásu, který se rozkládá kolem 37. rovnoběžky severní šířky a táhne od Středozevního moře po Irán a Afghánistán. Zahrnuje několik důležitých zeleninových druhů: cibule (*Allium cepa*), česnek (*Allium sativum*), pórek (*Allium ampeloprasum*), šalotka (*Allium cepa* var. *ascalonicum*), ale také velké množství okrasných druhů. Česnek je druhým nejdůležitějším druhem z rodu *Allium* po cibuli kuchyňské.

Druhy cibulovin se vyznačují velkou přizpůsobivostí k různým ekologickým podmínkám. Převážně rostou na otevřených, slunných, spíše sušších místech (stepi, polopouště, suché horské svahy, skály, pobřežní útesy a slunné středozevní lesostepi). Existují u nich rozmanité životní cykly (jarní, letní a podzimní doba kvetení, druhy jednoleté a víceleté s jedním nebo více ročními cykly a vytrvalé druhy). Mnoho druhů ze středozevní oblasti vykazují letní dormanci, naproti tomu druhy ze severnějších oblastí (*A. scorodoprasum*, *A. oleraceum*) vykazují zimní dormanci. Efemérní druhy se vyskytují v aridních oblastech Asie.

PROVÁZÍ NÁS TISÍCE LET

Podobně jako cibule je i česnek lidstvem používán velmi dlouhou dobu. Historické prameny uvádějí, že pěstování a konzumace cibulovin byla značně rozšířena mezi staviteli pyramid, Číňany, Indý a Peršany. Cibuloviny se těšily značné úctě a vážnosti a sloužily jako obětní dary. Původně byly oblíbeny ve všech společenských vrstvách, ale s pokrokem civilizace se stále častěji stávaly potravou chudých lidí. Slované, kteří měli česnek vždy v oblibě, jej pravděpodobně převzali s byzantskou kulturou. Ovšem je pravděpodobné, že česnek využívali i předtím, a to z místních forem botanických druhů vyskytujících se v Karpatech. Matthioliho herbář z roku 1596 popisuje používání česneku v našich zemích. Mezi největší světové producenty patří Čína (22 160 465 t), Indie (321 000 t) a Bangladéš (66 259 t), v Evropě Španělsko (26 630 t), Rusko (27 445 t), v EU jsou největšími pěstiteli ještě Rumunsko a Itálie. Před dvěma lety dosáhla produkce v ČR 2 242 t a dovezeno bylo 7 372 t.

VÝZNAM ČESNEKU A ČESKÉ ODRŮDY

Česnek (*Allium sativum*) je vegetativně množená cibulová zelenina. Z pěstitelského hlediska je jednoletá až dvouletá, ve skutečnosti se ale jedná o plodinu vytrvalou. Pěstuje se pro konzumaci cibule složené z množství stroužků (5–20). Ke konzumaci se rovněž používají čerstvé listy, pseudostonek a pacibulky. Řadí-

me ho mezi pochutiny i léčivé rostliny. Česnek může být rozdělen podle období pěstování na jarní nebo ozimý nebo podle morfologie na paličáky (P) a nepaličáky (N)

V seznamu odrůd zapsaných ve Státní odrůdové knize ke dni 15. června 2018 je 28 odrůd česneku.

■ **jarní česnek:** 'Japo II' (N), 'Lumír' (N), 'Matin' (N)

1 'Unikat' 2 Krajová odrůda z Olomouce 3 Krajová odrůda z Rumunska (Lidkov) 4 Krajová odrůda z Rumunska (Nafaru)

► **ozimý česnek:** 'Anton' (N), 'Benátčan' (N), 'Bjetin' (P), 'Blanin' (P), 'Brick' (p), 'Dukát' (P), 'Havel' (P), 'Havran' (P), 'Ivan' (P), 'Jovan' (P), 'Karel IV' (P), 'Lukan' (N), 'Mirka' (P), 'Slavin II' (P), 'Stanik' (P), 'Stepan' (N), 'Tantal' (P), 'Tristan' (P), 'Trubač' (P), 'Tutor' (N), 'Unikat' (P), 'Vaclav' (P), 'Vekan' (P), 'Vekan II' (P), 'Záhorský II' (N).

PĚSTOVÁNÍ ČESNEKU

Při pěstování česneku je třeba vzít v úvahu dlouhou vegetační dobu hlavně u ozimých odrůd od října/listopadu do července. A s tím spojená rizika jakými jsou např. holomrazy, extrémní sucho či naopak extrémní srážky, které nejsou dobré hlavně v období dozrávání a sklizně. Dostatek půdní vlhkosti je žádoucí do poloviny června. Potom česneku vyhovuje sušší období. Je to právě období, kdy česnek ukončuje svůj růst a kdy se rozhoduje o jeho dobrém dozrání a zdravotním stavu.

► Výběr stanoviště

Pro pěstování jsou nevhodnější záhřevné, humózní hlinité, dobře provzdušněné půdy, s dostatečnou zásobou přijatelných živin a s pH 6,5–7,2. Česneku vyhovují teplé, slunečné polohy chráněné před silnými větry s raným nástupem jara. Nevhodné jsou těžké, studené půdy s vysokou hladinou podzemní vody, na jaře špatně záhřevné. Česneku se nedaří ani na nadměrně vysušených slévacích půdách, případně i na ex-

trémně lehkých půdách bez možnosti závlahy. V našich podmínkách dobře přezimuje, zvláště v letech se sněhovou pokrývkou.

► Příprava půdy

Zařazení do osevního postupu se řídí hledisky fyto-sanitárními i obecnými zásadami pro střídání plodin. V řazení po sobě či jiných cibulovinách, by se měl dodržovat minimálně šestiletý interval. Ale ani tento však nemusí být zárukou pro vyloučení nebezpečí poškození porostu hádátky nebo některými půdními patogeny. Před výsadbou půdu pečlivě připravíme. Pro podzimní výsadbu je nutné zrytí do hloubky 30 cm, a to nejméně jeden měsíc před výsadbou, proto, aby byla půda před výsadbou vyžralá a slehlá. Předcházíme tak nebezpečí vymrzání česneku přes zimu. Pro jarní výsadbu připravíme půdu již na podzim (jako pro podzimní výsadbu). Před jarní výsadbou se doporučuje jen nejnnutnější urovňání pozemku. Tak se zabrání ztrátám zimní vláhy a umožní se včasné zahájení jarní výsadby.

NÁVNADA NA HLODAVCE

STOP ŠKŮDCŮM GEL

Přípravek na hlodavce a krtky - lze použít ve vnitřních i venkovních prostorách - vytlačte do míst výskytu - jednoduchá a snadná aplikace - velmi lákavé pro hlodavce a krtky - gel jednoduše vytlačte v předpokládaných místech výskytu hlodavců - k východům z nor, do cest - do deratizačních staniček, pastí atd. - účinkuje ihned po aplikaci **Balení: 300g CENA: 165Kč**

SYPKÁ NÁVNADA s vanilkovým a kakaovým aroma - dávka 10-20g

STOP ŠKŮDCŮM zrna
1kg - 149Kč
5kg - 719Kč
10kg - 1299Kč

STOP ŠKŮDCŮM granule
1kg - 169Kč
5kg - 799Kč
10kg - 1399Kč

STOP ŠKŮDCŮM měkká návnada-sáčky
1kg - 199Kč
5kg - 939Kč
10kg - 1799Kč

Celý sortiment postřiků, přípravků proti škůdcům:

www.stopskudcum.cz

email: info@stopskudcum.cz

tel: 734 339 670

5 'Karel IV' 6 'Vekan' 7 'Slavin' 8 'Štěpán' 9 'Lumir'

Od jara je potřeba rozrušovat půdní škraloup z důvodu lepšího provzdušnění půdy, hubení plevelu a hospodaření s vláhou. Kultivace by měla být mělká, aby nedošlo k poškození kořenového systému. Pokud je možnost závlahy, tak je dobré ji použít v období od poloviny května do začátku června, kdy je u česneku zvýšená potřeba vody.

► Hnojení

Pro dobrou sklizeň česneku je nutné dodání živin. Česnek se v osevním postupu zařazuje do druhé trati. Přímé

hnojení hnojem k česneku není vhodné, protože zhoršuje kvalitu. Vhodné je proto hnojení k předplodinám. Česnek se charakterizuje jako plodina středně náročná na hlavní rostlinné živiny. Při určování dávek čistých živin je třeba brát zřetel na druh půdy, zásobu živin, která je zjišťována při rozborech půdy. Pokud nejsou k dispozici půdní rozbory, doporučuje se pro dosažení průměrného výnosu dodat na 10 m² při základním hnojení: 0,08–0,1 kg N, 0,02–0,03 kg P a 0,08–0,1 kg K. Za vegetace je

vhodné podle stavu porost přihnojení dávkou 0,03 kg N na 10 m². Prakticky tedy použijeme Cererit (400 g/10 m²) nebo síran draselný (200 g na 10 m²). Za vegetace je vhodné podle stavu porost přihnojit dávkou 0,03 kg N na 10 m², např. ledkem vápenatým ve třech až čtyřech dělených dávkách vždy po 10 g/m².

► Výsadba

Používá se sadba, která není napadena chorobami, škůdci a není mechanicky poškozená. Před výsadbou je vhodné česnek namořit proti houbovým chorobám přípravkem Rovral Aqua Flo. K samosetné výsadbě by se nemělo přistoupit dřív, než teplota půdy trvale klesne pod 9 °C. Vzdálenost mezi řádky se při výsadbě pohybuje v rozmezí 25–60 cm a to v závislosti na systému výsadby (jednořádky, dvojřádky). Vzdálenost mezi vysazenými stroužky se pohybuje v rozmezí 8–12 cm. Hloubka výsadby je 5–8 cm v závislosti na velikosti sadby. Stroužky sázíme tak, aby bylo podpučí v přímém kontaktu s půdou. Proto není vhodné na sázení používat sázecí kolík.

► Sklizeň

Nepalíčáky sklízíme v době žloutnutí listů a počátku poléhání listů, palíčáky při zasychání konců listů a narovnaní květního stvolu. Pro tento účel tedy ponecháme v porostu několik stvolů nevytáhlých. Po sklizni necháme cibule česneku doschnout ve větraných místnostech s dobrou cirkulací vzduchu. Po doschnutí palice očistíme, zbavíme poškozených suknic a odstraníme kořínky. Uskladňuje se ve větratelných suchých místnostech nejlépe pověšením svazků.

Helena Stavělíková

VÚRV, v.v.i., Genetické zdroje zelenin a speciálních plodin

Foto autorka, Semo Smržice, J. Kozák, Moravoseed, D. Auf

